

**офіційного опонента Клепар Марії Василівни
доктора педагогічних наук. професора на дисертацію
Бабенка Артема Михайловича на тему: «Підготовка майбутнього
вчителя до організації культурно-дозвілєвої діяльності учнів основної
школи» подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за
спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки**

Подана на рецензування дисертаційна робота присвячена актуальній педагогічній проблемі підготовки майбутніх учителів до організації культурно-дозвілєвої діяльності учнів основної школи. У сучасних умовах реформування системи освіти України, реалізації концепції Нової української школи та підвищення ролі виховної складової освітнього процесу особливої значущості набуває формування професійної компетентності педагога, здатного ефективно організовувати змістовне дозвілля школярів, сприяти їхньому культурному, творчому та соціальному розвитку.

Актуальність теми дослідження. Актуальність обраної теми зумовлена сучасними тенденціями розвитку освіти та суспільства загалом. На сьогодні культурно-дозвілєва діяльність учнів є важливим складником гармонійного розвитку особистості дитини, формування її ціннісних орієнтацій, творчих здібностей, комунікативних навичок та соціальної активності. Водночас сучасна школа потребує педагогів, які володіють не лише предметними знаннями, а й здатні організовувати виховний простір, створювати умови для культурного самовираження учнів, розвитку їхніх інтересів та творчого потенціалу.

Проблема підготовки майбутніх учителів до організації культурно-дозвілєвої діяльності набуває особливого значення в умовах цифровізації суспільства, зростання впливу інформаційного середовища та зміни форм соціальної взаємодії молоді. Сучасні учні потребують нових форм організації дозвілля, що поєднують освітню, виховну та культурну складові. Саме тому актуальним є пошук ефективних педагогічних підходів, методів та форм професійної підготовки майбутніх учителів до такої діяльності.

Крім того, актуальність роботи визначається необхідністю вдосконалення професійної підготовки здобувачів педагогічної освіти відповідно до сучасних освітніх стандартів та вимог ринку праці. Дослідження проблеми підготовки майбутніх учителів до організації культурно-дозвілєвої діяльності має не лише теоретичне, а й вагоме практичне значення, оскільки результати можуть бути використані у процесі професійної підготовки педагогічних кадрів у закладах вищої освіти.

Загальна характеристика роботи.

Структура роботи є логічною, послідовною та відповідає поставленій меті й завданням дослідження. Робота складається зі вступу, теоретичного та практичного розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. У вступі автором обґрунтовано актуальність теми, визначено об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження, окреслено методологічну основу роботи, розкрито наукову новизну та практичне значення отриманих результатів.

У першому розділі здійснено ґрунтовний теоретичний аналіз наукової літератури з проблеми дослідження. Автором проаналізовано сучасні підходи до визначення сутності культурно-дозвілєвої діяльності, особливостей її організації в основній школі, а також специфіки професійної підготовки майбутніх учителів. Значну увагу приділено аналізу психолого-педагогічних аспектів формування готовності майбутнього педагога до організації виховної та культурно-просвітницької роботи.

Позитивним є те, що автор не обмежується описом наукових позицій, а здійснює їх порівняльний аналіз, узагальнює підходи різних учених та формує власне бачення досліджуваної проблеми. Це свідчить про достатній рівень наукової підготовки здобувача та вміння критично осмислювати науковий матеріал.

Другий розділ має практичне спрямування та присвячений дослідженню рівня готовності майбутніх учителів до організації культурно-дозвілєвої діяльності учнів основної школи, а також розробці й апробації педагогічних умов та методичних рекомендацій щодо вдосконалення такої підготовки.

Аналіз експериментальної частини.

Особливої уваги заслуговує експериментальна частина дослідження, яка характеризується належним рівнем наукової обґрунтованості та практичної значущості. Автором проведено педагогічний експеримент, спрямований на визначення ефективності запропонованих педагогічних умов підготовки майбутніх учителів до організації культурно-дозвілєвої діяльності учнів основної школи. Експериментальна робота включала констатувальний, формувальний та контрольний етапи, що дозволило комплексно оцінити динаміку сформованості професійної готовності студентів.

У процесі дослідження автором використано комплекс взаємопов'язаних методів: педагогічне спостереження, анкетування, тестування, бесіди, аналіз результатів навчальної діяльності студентів, методи статистичної обробки отриманих даних. Такий підхід забезпечив достовірність та об'єктивність результатів дослідження. Важливим здобутком роботи є визначення критеріїв, показників та рівнів готовності майбутніх учителів до організації культурно-дозвілєвої діяльності. Автором охарактеризовано мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та творчий

компоненти професійної готовності, що дозволило комплексно оцінити рівень підготовленості студентів.

У роботі детально описано зміст формувального етапу експерименту, під час якого було впроваджено спеціально розроблені методичні заходи, тренінги, інтерактивні форми роботи, творчі проєкти та практичні завдання. Значну увагу приділено використанню сучасних педагогічних технологій, спрямованих на розвиток організаторських, комунікативних та творчих здібностей майбутніх педагогів. Результати експериментального дослідження представлені у вигляді таблиць, діаграм та аналітичних узагальнень, що забезпечує їх наочність і переконливість. Проведений аналіз свідчить про позитивну динаміку рівнів готовності студентів експериментальної групи, що підтверджує ефективність запропонованих педагогічних умов та методичних підходів.

Слід відзначити, що автор не лише подає кількісні результати дослідження, а й здійснює їх глибокий педагогічний аналіз, визначаючи причини отриманих результатів, особливості професійного становлення майбутніх учителів та перспективи подальшого вдосконалення системи професійної підготовки педагогічних кадрів.

Наукова новизна. Наукова новизна дисертаційної роботи Бабенка Артема Михайловича полягає в комплексному розв'язанні актуальної науково-педагогічної проблеми підготовки майбутнього вчителя до організації культурно-дозвілєвої діяльності учнів основної школи в умовах модернізації системи освіти України. У дисертації вперше теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови підготовки майбутніх учителів до організації культурно-дозвілєвої діяльності учнів основної школи; розроблено та апробовано структурно-функціональну модель такої підготовки, яка охоплює цільовий, змістовий, процесуальний і результативний блоки та забезпечує цілісність професійного становлення майбутнього педагога.

Уточнено сутність понять «культурно-дозвілєва діяльність учнів основної школи», «готовність майбутнього вчителя до організації культурно-дозвілєвої діяльності», конкретизовано структуру означеної готовності через взаємозв'язок мотиваційно-ціннісного, когнітивного, діяльнісно-практичного та творчо-рефлексивного компонентів. Визначено критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх учителів до організації культурно-дозвілєвої діяльності учнів, що розширює наукові уявлення про зміст професійної підготовки педагогічних кадрів. Подальшого розвитку набули теоретичні положення щодо професійної підготовки майбутніх учителів до виховної діяльності, організації учнівського дозвілля, формування культуротворчої компетентності педагога та використання інноваційних

освітніх технологій у процесі професійної підготовки здобувачів педагогічної освіти.

Теоретичне значення дослідження полягає у суттєвому збагаченні теорії професійної педагогічної освіти новими науковими положеннями щодо підготовки майбутніх учителів до організації культурно-дозвілєвої діяльності учнів основної школи. Отримані результати розширюють наукові уявлення про зміст, структуру, механізми та педагогічні умови формування готовності майбутнього педагога до організації культурно-виховного середовища закладу загальної середньої освіти.

Важливим теоретичним здобутком роботи є систематизація наукових підходів до трактування феномену культурно-дозвілєвої діяльності, обґрунтування її місця в сучасному освітньому процесі та визначення ролі вчителя як організатора культурного розвитку, соціалізації та творчої самореалізації учнів. Теоретичні положення дисертації можуть слугувати науковою основою для подальших досліджень проблем професійної підготовки педагогів, виховної роботи в закладах освіти, розвитку культурно-освітнього простору школи та формування особистості учня в умовах сучасних соціокультурних трансформацій.

Практичне значення дослідження визначається можливістю широкого впровадження його результатів у систему професійної підготовки педагогічних кадрів. Розроблені автором педагогічні умови, методичні рекомендації, навчально-методичні матеріали, комплекси практичних завдань, тренінгові програми та інтерактивні форми роботи можуть бути використані в освітньому процесі закладів вищої освіти під час підготовки майбутніх учителів різних спеціальностей. Практичні результати дослідження доцільно використовувати при розробленні та оновленні освітньо-професійних програм, навчальних планів, робочих програм освітніх компонентів педагогічного циклу, курсів за вибором студентів, програм педагогічної практики, а також у системі післядипломної педагогічної освіти та підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Особливу цінність становить можливість застосування запропонованих у дисертації методичних підходів у практичній діяльності закладів загальної середньої освіти. Вони сприяють підвищенню якості організації культурно-дозвілєвої діяльності учнів, розвитку їхніх творчих здібностей, соціальної активності, громадянської відповідальності, комунікативної культури та національно-культурної ідентичності. Практична значущість результатів дослідження також полягає у можливості їх використання для створення сучасного виховного середовища школи, реалізації положень Концепції Нової української школи, організації учнівського дозвілля в умовах цифровізації освіти, розвитку партнерської взаємодії між школою, сім'єю та громадою, а

також удосконалення професійної діяльності педагогів щодо забезпечення всебічного розвитку особистості учня.

Дотримання норм академічної доброчесності.

Під час аналізу дисертації не було виявлено жодних порушень академічної доброчесності (проявів плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації чи некоректного цитування без належного посилання на джерела). Всьому тексту роботи притаманний єдиний стиль викладу. Дисертація є результатом самостійного наукового дослідження; всі ідеї та наукові положення належать дисертанту і були здобуті ним особисто.

Попри беззаперечну наукову та практичну значущість поданої дисертаційної роботи, **рекомендуємо** звернути увагу на окремі аспекти, які на нашу думку, потребують подальшого уточнення та вдосконалення

1. У дисертаційному дослідженні ґрунтовно розглянуто теоретичні та методичні аспекти підготовки майбутніх учителів до організації культурно-дозвілєвої діяльності учнів, проте недостатньо висвітлено особливості реалізації такої діяльності в умовах воєнного стану, соціальних криз та масової психологічної травматизації дітей. Сучасні суспільні виклики, пов'язані з військовою агресією проти України, актуалізують необхідність наукового осмислення ролі культурно-дозвілєвої діяльності як засобу психологічної підтримки, соціальної адаптації та відновлення емоційного благополуччя учнів. У зв'язку з цим доцільним було б розширити дослідження шляхом аналізу педагогічних підходів до організації дозвілєвих практик в умовах кризових ситуацій та надзвичайних обставин.

2. Автором здійснено ґрунтовний аналіз сутності поняття «готовність» та її структурних компонентів, однак недостатньо розкрито проблему співвідношення індивідуальної педагогічної творчості майбутнього вчителя з нормативно-правовими та організаційними вимогами щодо здійснення культурно-дозвілєвої діяльності в закладах загальної середньої освіти. Потребує додаткового наукового обґрунтування питання пошуку оптимального балансу між творчою самореалізацією педагога, його професійною автономією та необхідністю дотримання державних освітніх стандартів, програмних вимог і принципів безпечного освітнього середовища.

3. Безперечною перевагою роботи є значний обсяг емпіричних даних та результатів педагогічного експерименту. Водночас окремі результати дослідження могли б бути представлені більш наочно шляхом використання графічних моделей, структурно-логічних схем, інфографіки, порівняльних діаграм або інших засобів візуалізації наукової інформації. Це сприяло б кращому сприйняттю отриманих результатів, посиленню доказовості авторських висновків та підвищенню загальної наукової культури представлення емпіричних даних.

4. У роботі окреслено окремі аспекти підготовки майбутніх учителів до організації культурно-дозвілєвої діяльності, проте питання забезпечення її інклюзивного характеру потребує більш детального опрацювання. Зокрема, доцільним було б поглибити аналіз методичних підходів до організації культурно-дозвілєвих заходів за участю учнів з особливими освітніми потребами, розглянути специфіку створення безбар'єрного освітнього середовища, адаптації дозвілєвих програм та формування відповідних професійних компетентностей майбутніх педагогів у контексті реалізації принципів інклюзивної освіти.

5. Теоретична база дослідження є достатньо репрезентативною, однак більш ґрунтовне залучення сучасного зарубіжного досвіду могло б посилити його порівняльний та прогностичний потенціал. Зокрема, доцільним видається розширення аналізу міжнародних практик організації культурно-дозвілєвої діяльності учнів, підготовки педагогічних кадрів до її реалізації, а також досвіду країн Європейського Союзу щодо інтеграції культурно-освітніх, соціалізаційних та виховних компонентів у систему шкільної освіти. Такий підхід сприяв би глибшому обґрунтуванню авторських положень та визначенню перспектив їх упровадження в український освітній простір.

Висловлені зауваження не мають принципового характеру та не знижують загальної високої оцінки дисертації.

Висновки ..Дисертаційна робота Бабенка Артема Михайловича на тему «Підготовка майбутнього вчителя до організації культурно-дозвілєвої діяльності учнів основної школи», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, є завершеним самостійним науковим дослідженням, у якому здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення актуальної науково-педагогічної проблеми підготовки майбутніх учителів до організації культурно-дозвілєвої діяльності учнів основної школи.

Дисертація характеризується належним рівнем наукової новизни, теоретичної обґрунтованості та практичної значущості отриманих результатів. Автор продемонстрував високий рівень володіння методологією науково-педагогічного дослідження, уміння аналізувати та узагальнювати наукові джерела, здійснювати педагогічний експеримент, інтерпретувати його результати та формулювати аргументовані висновки. Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в дисертації, є достовірними, належно обґрунтованими та мають важливе значення для подальшого розвитку теорії і практики професійної педагогічної освіти.

Загальний висновок

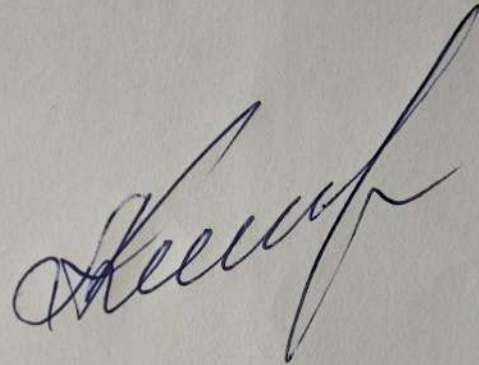
Дисертаційна робота відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до

оформлення дисертації» (зі змінами), а також вимогам пунктів 6, 7, 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року (зі змінами).

З урахуванням актуальності теми дослідження, наукової новизни, теоретичного та практичного значення одержаних результатів вважаю, що Бабенко Артем Михайлович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки галузі знань 01 Освіта/Педагогіка.

Опонент,

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри початкової освіти
та освітніх інновацій Карпатського
національного університету імені
Василя Стефаника

Марія Клепар

« » липня 2026 р.

